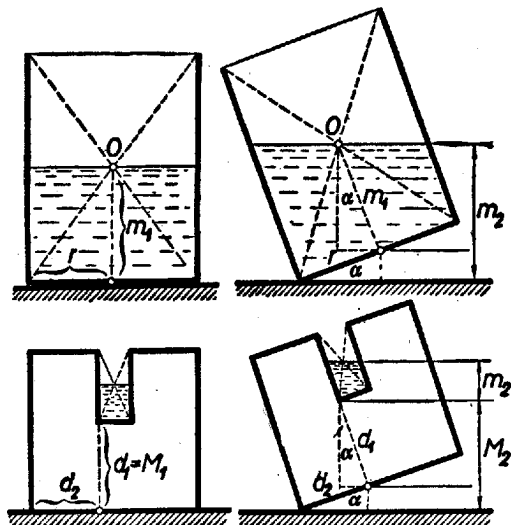

Csak azzal a feltevéssel adhatunk választ, hogy a víz a megdöntés után is ellepi a pohár fenekét. A pohár r sugarát abból számítjuk, hogy a vízfelszín középpontjának a pohárhoz viszonyított helyzete döntés közben nem változik, a döntés utáni, ellipszis alakú felszín középpontja egybeesik az eredeti körfelszín középpontjával. Hogy ezt belássuk, gondoljuk, hogy a pohár eredetileg éppen félig van vízzel, és fönt a fenékhez hasonlóan le van zárva. Így a megdöntés előtt a pohár és benne a víz és a levegő középponti szimmetriával bíró olyan rendszert alkot, amelyben minden vízmolekula tükörképe helyén levegő van és megfordítva, és a víz–levegő határfelület átmegy a középponton. Mivel a megdöntéssel a térfogatok nem változnak és a határfelület ismét vízszintes sík, azért át kell mennie a szimmetriaközépponton.

Most már a bizonyított állítás szerint $m_2 = r \sin \alpha + m_1 \cos \alpha$, innen $r = (m_2 - m_1 \cos \alpha) / \sin \alpha$, és így a víz térfogata $V = \pi m_1 (m_2 - m_1 \cos \alpha)^2 / \sin^2 \alpha$. Képletünk a módosult esetben is érvényes, ha benne a magasságokat a víz legmélyebb pontjáról értjük. Ennek magassága az asztallap felett $M_1 = d_1$, ill. $M_2 = d_1 \cos \alpha + d_2 \sin \alpha$, ennél fogva m_1, m_2 helyére $m'_1 = m_1 - d_1$, ill. $m'_2 = m_2 - d_1 \cos \alpha - d_2 \sin \alpha$ lép, a sugár kifejezésében szereplő $m_2 - m_1 \cos \alpha$ különbség helyére pedig $m'_2 - m'_1 \cos \alpha = m_2 - m_1 \cos \alpha - d_2 \sin \alpha$, tehát $r' = (m_2 - m_1 \cos \alpha - d_2 \sin \alpha) / \sin \alpha = r - d_2$, ami várható is volt. Így a térfogat $V' = \pi (m_1 - d_1) (m_2 - m_1 \cos \alpha - d_2 \sin \alpha)^2 / \sin^2 \alpha$.

A számpéldákban $r = 27,8$ mm és $V = 97,1$ cm³, ill. $r' = 24,8$ mm, $V' = 63,7$ cm³ (nem érdemes háromnál több értékes jegyet kiírni, talán még ez is sok, mert az adatok is csak két, sőt a módosító adatok csak egy értékes jegyet tartalmaznak.)

Zenkl Edit (Budapest, Építőanyagipari techn. III. o. t.)

Megjegyzések. 1. Sok dolgozat a számadatokkal csak V' -t számította ki, pedig általános eredmények utáni számpéldák nyilván lehetőleg minden lehetséges helyen alkalmazandók. V és V' összehasonlítása éppen azt célozza, hogy lássuk, a valósághoz való ilyen kis közeledés milyen, mértékben módosítja az egyszerűsítéssel kapott eredményeket (itt pl. $V' \approx 2V/3$), másrészt hogy (megfelelő egyszerűsítéssel) a módosító körülmények figyelembe vétele sem nehéz.

2. M_2 és m_2 kifejezése lényegében a koordináta-rendszer elforgatását jelenti.